

Heerlen

De heer A. Janssen
Alhier

Heerlen,
29 augustus 2023

Registratienummer:
BWV-23002680

Onderwerp
Beantwoording vragen ex. art. 33 RvO.

Geacht raadslid,

Naar aanleiding van uw vragen d.d. 17 juli 2023 inzake "dik € 450.000 bijstandsfraude en amper controleren is voor Heerlens college niet zorgelijk? Voor de Jongerenpartij wel!" delen wij u het volgende mede.

Vraag 1

U geeft aan niet bezorgd te zijn over een bedrag van ruim € 456.000 aan geconstateerde fraude in 2022 terwijl tegelijkertijd duidelijk wordt dat u fors minder heeft gecontroleerd de afgelopen jaren. Zou het niet logisch zijn dat wanneer u de controles weer minimaal op het niveau van 2020 heeft dat u dan waarschijnlijk ook een fors hoger bedrag aan fraude te constateren heeft en dat u daardoor met uw eigen antwoord te kennen geeft dat er behoorlijk wat gemeenschapsgeld onterecht uitgekeerd wordt en dus niet teruggehaald.

Antwoord

De cijfers in de jaarrekening 2022 gaan alleen over gestarte fraudeonderzoeken en rechtvaardigen de conclusie dat er 'fors minder' gecontroleerd is niet. Een fraudeonderzoek wordt gestart als daar aanleiding toe bestaat. Daarnaast vindt echter voortdurend controle plaats door periodieke informatie die wij krijgen over bijstandsgerechtigden van het Inlichtingenbureau. Dat is een in 2001 door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) opgericht informatieknooppunt dat gemeenten helpt bij het bepalen van het recht op sociale voorzieningen en de controle op rechtmatigheid van uitkeringen. De ontvangsten op bijstandsvorderingen waren in 2022 overigens hoger dan in 2020.

Vraag 2

Er wordt vermeld dat fraudebestrijding een integraal onderdeel is van de dienstverlening en dat alle medewerkers alert zijn op signalen van fouten en misstanden. Hoe verhoudt dit zich tot de bewering dat de controle op bijstandsfraude de afgelopen jaren minder prioriteit heeft gekregen? Is er een verklaring voor deze discrepantie?

Antwoord

Handhaving is meer dan alleen controle, opsporing en bestraffend optreden tegen mensen die de regels overtreden. De focus ligt vooral op preventie: mensen helpen om zich aan de regels te houden door goede informatie te verstrekken over rechten en plichten. Dat maakt de kans dat mensen (on)bewust fraude plegen kleiner. Er moet een goede balans zijn tussen preventie en repressie, want handhaven is niet alleen gericht op het opsporen en afdoen van bijstandsfraude, maar bovenal op het voorkomen ervan.

Vraag 3

U geeft aan dat de informatie over fraudeonderzoeken van buurgemeenten Brunssum en Landgraaf is doorgegeven zoals ontvangen, zonder mogelijkheid tot verificatie. Waarom is er geen poging gedaan om deze informatie te verifiëren of nader onderzoek te doen naar de discrepanties in aantallen fraudeonderzoeken en verminderingen/beëindigingen?

Antwoord

Het is niet onze taak noch onze verantwoordelijkheid om gegevens van andere gemeenten te verifiëren. Wij hebben die enkel opgevraagd en doorgegeven omdat daarom werd gevraagd.

Vraag 4

Klopt het dat u uit angst voor negatieve beeldvorming als gevolg van de landelijke toeslagenaffaire terughoudend bent met het controleren op onrechtmatigheden in de bijstand? En is er dan geen aanpak mogelijk die voorkomt dat mensen onterecht aangepakt worden maar wel effectiever is dan uw huidige aanpak?

Antwoord

Nee.

Vraag 5

U geeft aan dat er minder spreekkamergesprekken gevoerd zijn tijdens corona en dat u vanaf Juli dit jaar deze gesprekken weer op gaat pakken. Hoeveel gesprekken denkt u het komende half jaar te gaan doen en hoe verhouden deze zich tot de ruim 4400 bijstandsgerechtigden in onze gemeente en hebben deze gesprekken in het verleden ook geleid tot het constateren van onrechtmatigheden?

Antwoord

De gemeenteraad heeft in december 2021 het Beleidsplan Armoede & Schulden 2022-2025 vastgesteld. Daar staat in dat we bijstandsgerechtigden periodiek uitnodigen voor een gesprek. Tijdens de corona jaren was dat lastig vanwege de contact beperkende maatregelen. Ook bracht corona veel extra werk mee, zoals de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) en de Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK). De uitvoering van de energietoeslag 2022 heeft ook veel van de beschikbare capaciteit geveegd.

Het plan is om per kwartaal circa 300 bijstandsgerechtigden te spreken, beginnend met degenen die we het langst niet gezien hebben en geen gebruik maken van de minima-voorzieningen. Tijdens die gesprekken komen zowel doel- als rechtmatigheid aan de orde.

Vraag 6

U geeft aan in de gemeentelijke jaarrekening (die medio Mei 2024 pas behandeld wordt) uw beleid nog eens te verantwoorden. Terwijl de Jongerenpartij concreet vraagt naar een verslag van voortgang op aanpak van fraude in zowel absolute als in procentuele zin. Kunt u voor het eind van het jaar een voortgangsrapportage verschaffen van de eerst resultaten van uw verscherpte aanpak? En zo nee waarom niet.

Antwoord

Wij houden ons aan de spelregels over de manier waarop verantwoording moet worden afgelegd zoals die zijn vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening gemeente Heerlen. Tussentijdse verantwoording vindt plaats als dat is afgesproken of als een meerderheid van de gemeenteraad dat vraagt.

Vraag 7

U geeft aan dat wanneer het geconstateerde benadelingsbedrag lager dan € 150,- is een waarschuwing volstaat. Hoe vaak heeft u het afgelopen jaar gewaarschuwd en kan het ook voorkomen dat dat er meermaals dezelfde individuen gewaarschuwd worden?

Antwoord

Er wordt slechts één keer een waarschuwing gegeven. Dat is het afgelopen jaar 282 keer gedaan.

Vraag 8

U geeft in uw antwoorden aan dat u niet van plan bent om de aanpak van fraude fors te intensiveren. Dit staat naar onze mening haaks op de ambitie om de transitie van de stad en de clustering van sociaal economische problematiek in de stad en in het bijzonder Heerlen Noord het hoofd te bieden. Hoe rijmt u het een met het ander? En denkt u niet dat u met uw beleid juist een structurele aanzuigende werking heeft en heeft gehad (vanuit onder andere de Randstad) om zich in Heerlen te vestigen? Ook rijmt deze uitspraak niet met het instellen van 2 FTE extra op sociale recherche, hoe kunt u dit verklaren?

Antwoord

In 2020 is de rijksoverheid gestart met het traject 'herijking handhavingsinstrumentarium'. Dat gaat uit van het vertrouwen dat de meeste mensen het goede willen doen en geen misbruik van het stelsel willen maken. Dat begint met preventie. Goed op de hoogte zijn van rechten en plichten voorkomt fouten en vergissingen en verkleint het frauderisico. Naast het voorkomen van regelovertreding moeten mensen die doelbewust frauderen worden opgespoord en aangepakt, maar wel op een proportionele en evenwichtige manier en op basis van een menselijke maat. Door streng te zijn waar nodig en zacht waar het kan willen we hardvochtige situaties voorkomen.

Wij denken niet dat dit beleid een aanzuigende werking heeft. Dat er gemeenten zijn, zoals Den Haag, die verhuizing van kwetsbare inwoners naar elders in Nederland bevorderen heeft andere redenen, zoals het gebrek aan betaalbare woningen in de Randstad.

Zoals reeds aangegeven naar aanleiding van eerdere vragen heeft de capaciteitsuitbreiding van de sociale recherche betrekking op het gehele sociaal domein en niet alleen op de Participatiewet.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

De gemeentesecretaris
drs. V.N. Gosselink – Van Dijk

de burgemeester
drs. R. Wever